

УДК 37.013.42

Ірина Доброскок, здобувач Інституту педагогіки АПН України,
м. Київ,
доцент кафедри загальної і соціальної педагогіки та управління освітою
Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету
імені Г. Сковороди

ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

У статті теоретично обґрунтовано зміст й організаційно-педагогічні умови неперервної практичної підготовки магістрів із соціальної педагогіки; розроблено методичний інструментарій і сформульовано наукові рекомендації щодо вдосконалення соціальної освіти майбутніх соціальних працівників.

Ключові слова: соціально-педагогічний підхід, професійна компетентність соціального педагога, організаційно-методичне управління, структурно-функціональна модель практичної підготовки.

В статье теоретически обоснованы содержание и организационно-педагогические условия непрерывной практической подготовки магистров по социальной педагогике; разработан методический инструментарий и сформулированы научные рекомендации по усовершенствованию социального образования будущих социальных работников.

Ключевые слова: социально-педагогический подход, профессиональная компетентность социального педагога, организационно-методическое управление, структурно-функциональная модель практической подготовки.

The subject and organizational pedagogical conditions of continuous preparation of masters of social pedagogics are theoretically proved; the methodological toolkit is developed and scientific recommendations about improvement of social formation of the future social workers are formulated in the article.

Keywords: social pedagogic approach, professional competence of social teacher, organizing methodic control, structural functional model of practical preparation.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій. Нові стратегічні орієнтири розвитку економіки й соціокультурної сфери в нашої державі сприяють соціалізації ролі особистості з урахуванням відкритості суспільства, його швидкої інформатизації й динамічності, що надає можливість кардинально змінити вимоги до випускників ВНЗ, визначає освітній сектор провідним в умовах стратегічного розвитку України. Сучасне суспільство має на меті розвиток висококваліфікованих спеціалістів, здатних самостійно приймати рішення, які відрізняються високим рівнем соціальної і професійної мобільності, динамізмом, конструктивністю, мають почуття відповідальності за долю країни і її соціально-економічний розвиток. На перший план висуваються індивідуальні якості особистості, які раніше не набули достатнього рівня розвитку – гуманність, громадянський обов'язок, демократичність, нестандартність мислення, творчий пошук у процесі розв'язання проблеми,

уміння достеменно реалізовувати свій творчий потенціал в умовах стабільного функціонування державних інституцій тощо. З огляду на вищезазначене суспільство зацікавлене у формуванні на базі вищих навчальних закладів особистості магістерського права, який здатний успішно реалізовувати соціалізацію; має високий рівень розвитку соціальної компетентності. Однак сьогоденна практика засвідчує, що переважно випускники ВНЗ внутрішньо не готові до реалізації вимог, які висуває суспільство, можуть перебувати в труднощах у процесі реалізації ідей, набутих у межах одержання освітянської соціальної компетентності.

Зміни, які відбулися в суспільстві з позиції форм власності та механізмів соціального регулювання, призвели до того, що студенти опинилися в незнайомій соціальній ситуації, до якої не тільки не можуть адаптуватися, а й почасти не можуть сприймати й оцінювати її, що, з одного боку, не стимулюється суспільством, а з іншого – позначене відсутністю соціальної підтримки свого місця в соціально-професійних взаємовідносинах

ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

суспільства й особистості. Розширення соціального простору життєдіяльності студентів і необхідність визначення перспектив їх соціально-професійного становлення детермінують проблему розвитку соціальної компетентності як найбільш значиму тенденцію розвитку сучасного етапу освіти.

Зауважимо, що останнім часом відмінність у поглядах на процес навчання в магістратурі породжує протиріччя в різних колах педагогічної еліти, яка здатна вплинути на методику викладання соціальної педагогіки у ВНЗ і тим самим змінити принципи навчання. На наше переконання, спільним знаменником сучасних новацій є намагання розв'язання питання сутності та методології навчання. Не можна стверджувати, що протиріччя створюють конкуренцію, а вона, своєю чергою, засвідчить необхідність пріоритету тієї чи іншої концепції навчання. Навчання, на наш погляд, становить невід'ємний процес, покликаний не змінювати своїх принципів, залишаючи їх статичними. Питання удосконалення методів навчання потрібно вирішувати не шляхом окремих кроків, а шляхом практицизму всіх напрацьованих попередніх розробок нашої вітчизняної системи освіти.

Визначимо мету, завдання; проаналізуємо зміст навчального плану; наведемо приклади розроблених семінарських занять із соціальної педагогіки як дисципліни. Дисципліна "Соціальна педагогіка" входить до блоку загальноосвітніх навчальних дисциплін, які базуються на принципах інтеграції і міждисциплінарної взаємодії різних областей знань, що розкривають сутність соціалізації, соціального виховання, соціальної допомоги та підтримки, і відповідає вимогам державного стандарту. Дисципліна взаємопов'язана з такими курсами, як "Вступ до педагогічної діяльності", "Теоретична педагогіка", "Соціальна психологія". *Мета* даної дисципліни: засвоїти теоретичні основи соціальної педагогіки як інтегрованої галузі знань; формувати наукові знання теорії і практики соціального виховання та соціальної підтримки.

Завдання дисципліни:

- актуалізувати знання в галузі соціології, психології й педагогіки з проблем соціологізації та виховання;
- виробляти вміння визначати сутність проблем, що виникають у сфері соціального виховання; розвивати бачення шляхів їх вирішення;
- розвивати й активно упроваджувати в навчально-виховний процес проблемне навчання як фактор досягнення поставленої мети студентом на засадах творчого підходу;

- розвивати стратегії і тактики соціальної допомоги людям, які потребують допомоги, або які опинилися у скрутній життєвій ситуації.

Дисципліна орієнтує на наступні види професійної діяльності: соціально-педагогічну, навчально-виховну, науково-методичну й організаційно-управлінську. Вважаємо, що під час проведення занять викладач має право вимагати рівень засвоєння змісту дисципліни таким, що відповідає державним стандартам. Це стосується теоретичних основ соціальної педагогіки як науки і практичної діяльності; різноманітних технологій соціальної допомоги людям, які її потребують; особливостей соціалізації, соціального виховання, соціально-педагогічної роботи з різними категоріями студентів. У процесі діяльності потрібно вміти застосовувати деякі конкретні технології соціально-педагогічної діяльності; проектувати і здійснювати роботу із соціальної профілактики у процесі навчання та виховання; оволодівати навичками здійснювати діагностику соціальної ситуації, у якій перебуває людина; здійснювати аналіз життєвих й освітніх ситуацій розвитку людини, яка потребує соціально-педагогічної підтримки й супроводу; складання індивідуальної програми соціально-педагогічної діяльності тощо.

Навчальний план є одним із основних документів, відповідно до яких здійснюється організаційно-методичне управління навчально-виховним процесом і одночасно з цим є найбільш загальною і цілісною формою освіти у його результативному вимірі. У вищих навчальних закладах традиційно розробляються два види навчальних планів:

- перспективний навчальний план, розрахований на весь термін реалізації професійної освітньої програми конкретного напрямку підготовки;
- робочий навчальний план, розроблений для кожного напрямку терміном на один навчальний рік.

Навчальні плани традиційно розробляються за предметним принципом, у яких подається перелік навчальних дисциплін, які необхідно вивчити протягом усього періоду навчання. Незаперечним є факт, що в сучасному суспільстві освіта набуває визначальної позиції в подальшому поступі. На зміну технократичному суспільству у наступному столітті має прийти суспільство знань. Це означає, що самі знання, а також уміння їх засвоювати та використовувати стануть не тільки важливою умовою, яка буде забезпечуватися життєвим успіхом людини в суспільстві, а й загалом

ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

прогресу самого суспільства. Багаторівневий підхід до підготовки у ВНЗ надає можливість, з одного боку, забезпечення широкої й достатньо глибокої загальнокультурної підготовки, задоволення професійних інтересів, а з іншого – реалізації реальних можливостей кожного, хто навчається у ВНЗ. Відповідно і принцип побудови навчального плану має певною мірою нівелювати виключно предметне спрямування. У світлі зазначеного набуває особливої ваги організаційно-методичне управління структурно-функціональною моделлю практичної підготовки магістрів. У теоретичних педагогічних працях вітчизняних науковців (І. Зверева, А. Капська, О. Карпенко, С. Толстоухова, А. Рижанова (Малько), З. Фалинська та ін.) подано опис можливих типів планів освітянського вищого закладу з виділенням ядра, освітніх сфер або циклів із суб'єктивно-рівневим, модульним або блоковим структуруванням навчального матеріалу. Виникає питання: який тип і, відповідно, основний принцип може бути спроектований при укладанні навчального плану у ВНЗ в умовах багаторівневої підготовки з урахуванням нових освітянських цінностей та завдань? Оскільки перед кожною ланкою багаторівневої підготовки є взаємопов'язані, але все-таки різні цілі, типи навчальних планів різних ступенів (освітній рівень “балакавр”, “спеціаліст”, “магістр”) будуть також різними. На наш погляд, цю задачу можна вирішити за умови, якщо всі предметні компоненти змісту освіти будуть однаково значимі і взаємопов'язані між собою. Цим двом умовам одночасно відповідає навчальний план з виділенням сфер або (циклів), відповідно до якого передбачається також робота семінарів.

Розглянемо приклади змісту *семінарських занять*, які можна запропонувати в розрізі вивчення предмету “Соціальна педагогіка” на заняттях у вищих навчальних закладах:

Тема 1. Соціальний педагог і його професійна діяльність

Мета: охарактеризувати сфери діяльності соціального педагога; визначити складові професійно-етичного кодексу соціального педагога.

Питання, винесені на обговорення:

1. Професійний портрет магістра з соціальної педагогіки та особливості його професійної діяльності.

2. Професійно-етичний кодекс соціального педагога: призначення, принципи, професійна придатність, особистісні якості.

Завдання для самостійної роботи:

1. Професійний портрет соціального педагога:

а) на основі аналізу соціально-педагогічної літератури виділити загальні (базові та магістерські) стандартні характеристики соціального педагога;

б) охарактеризувати особливості професійної підготовки магістрів (компетентісний підхід);

в) охарактеризувати соціально-перцептивні якості особистості соціального педагога;

г) розкрити функції соціально-педагогічної діяльності, роль соціального працівника в ефективній соціалізації об'єктів соціальної сфери.

2. Робота у творчих мікрогрупах. Завдання: розробити Етичний кодекс соціального педагога (освітній рівень “магістр”) та визначити успішні позиції його діяльності.

Література:

1. Галагузова Ю.Н. Социальная педагогика. Практика глазами преподавателей и студентов : пособие для студентов / Ю.Н. Галагузова, Г.В. Сорвачева, Г.Н. Штинова. – М. : Владос, 2003. – 224 с.

2. Карпенко О.Г. Професійне становлення соціального працівника: навчально-методичний посібник / Олена Гергіївна Карпенко. – К.: ДЦССМ, 2004. – 164 с.

3. Карпенко О.Г. Соціальна працівник: деякі аспекти професійної підготовки / Олена Сергіївна Карпенко. – К.: ДІРСМ, 2007. – 144 с.

4. Лавриченко Н.М. Педагогіка соціалізації: європейські абрис / Н.М. Лавриченко. – К., 2000. – 444 с.

5. Макарова А.К. Психология профессионализма / А.К. Макарова. – М., 1996. – 281 с.

6. Малько А.О. Формування методологічних основ соціальної педагогіки: культурологічний підхід // Соціалізація особистості : зб. наук. праць. – Т.17. – Вип. 2. – Педагогічні науки / за заг. ред. проф. А.Й. Капської. – К.: Логос, 2002. – С. 3 – 12.

7. Навчально-методичний комплекс “Соціальна педагогіка” рівня “магістр” / за заг. ред. А.Й. Капської. – Київ – Дрогобич: ДДПУ, 2007. – 103 с.

8. Петровска Л.Л. Теоретические и методические проблемы социально-психологического тренинга / Л.Л. Петровска. – М., 1982. – 364 с.

9. Соціальна педагогіка: підручник / [за ред. Капської А.Й.] – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.

10. Шептунко П.А. Методика и технология работы социального педагога: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / П.А. Шептунко,

ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

Г.А. Воронина; под ред. В.А. Сластенина. – М.: Изд-ий центр “Академия”, 2001. – 208 с.

Тема 2. Соціально-педагогічна діяльність з дітьми, які залишилися без батьківської опіки

Мета: проаналізувати і вивчити основні документи, які захищають права дитини; визначити основні напрями діяльності соціального педагога з учнями, які залишилися без батьківської опіки.

Питання, винесені на обговорення:

1. Форми соціального захисту дітей, які залишилися без батьківської опіки: усиновлення, опіка, прийомна сім'я, патронатна сім'я;

2. Особливості роботи соціального педагога в державних інституціях соціального захисту дитини (дитячий будинок, школа-інтернат, соціальний притулок тощо).

Завдання для самостійної роботи:

1. Ознайомитись із соціально-педагогічною концепцією Конвенції та Сімейного кодексу України, укласти перелік основних документів, які визначають особливості організації соціально-педагогічної діяльності із захисту дітей.

2. Укласти порівняльну таблицю форм соціального захисту дітей, які залишилися без батьківської опіки за наступними критеріями: форма захисту; віковий ценз дитини; вимоги, які потрібно надати потенційним претендентам; особливості реалізації даної форми соціального захисту.

Література:

1. Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2005 р. [Соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: досвід реформування]. / Кер. авт. кол. Л. Леонтьєва, Л. Волинець, Н. Комарова. – К.: ДІРАМ, 2006. – 143 с.

2. Зверєва І.Д. Народна педагогіка – основа ідейної адаптації дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківської опіки / І.Д. Зверєва / Соціальна педагогіка і адаптивність особистості: наук.-метод. видання. – Суми: Мрія, 1994. – С. 310 – 319.

3. Карпенко О.Г. Сім'я як суб'єкт і об'єкт діяльності соціального працівника / О.Г. Карпенко // Проблеми педагогічних технологій. – 2004. – №1 (26). – С. 176 – 183.

4. Кульчицька О.І. Педагогічні технології: наука – практиці: навч.-метод. щорічник / О.І. Кульчицька, С.О. Сисоєва, Я.В. Цехмістер; за ред. С.О. Сисоєвої. – К.: ВІПОЛ, 2002. – Вип. 1. – 281 с.

5. Організація і технології соціальної роботи з дітьми вулиці / за заг. ред. А.Й. Капської. – К.: Інтернаціональний Союз. Ліга соціальних працівників України, 2003. – 260 с.

6. Соціальна робота: технологічний аспект / за ред. проф. А.Й. Капської. – К.: ДІССМ, 2004. – 364 с.

7. Соціальна підтримка сиріт: зб. нормативно-методичних матеріалів для спеціалістів соціальних служб для молоді / укл. Зверєва І.Д., Іванова І.Б. // Довіра і надія. – К.: А.Л.Д., 1996. – № 2. – 53 с.

8. Толстоухова С.В. Місце та роль ЦССМ у системі державних структур, які надають соціальну допомогу // Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку. – К.: Академпрес, 1999. – С. 83 – 106.

9. Фіцула М.М. Педагогічні проблеми перевиховання учнів / М.М. Фіцула. – К.: Рад. Школа, 1981. – 104 с.

10. Янченко Т. Особливості соціально-педагогічної підтримки дітей / Т. Янченко // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. – Вип. 25. – Серія: Психологічні науки: зб. наук. праць. – Чернівці: ЧДПУ, 2004. – С. 115 – 116.

Тема 3. Соціальний педагог в системі освіти

Мета: проаналізувати особливості роботи соціального педагога в різних типах загальноосвітніх навчальних закладах.

Питання, винесені на обговорення:

1. Школа як відкрита соціально-педагогічна система. Соціальні задачі школи в сучасних умовах.

2. Методика роботи соціального педагога в державних установах освіти.

3. Діяльність соціального педагога в державних установах інтернатного типу.

Завдання для самостійної роботи:

1. Проаналізувати на основі вивчення навчальної літератури основні напрями діяльності соціального педагога в школі, інших додаткових закладах державного значення, інтернатах і виявити загальні аспекти та специфіку роботи в кожному із зазначених установ.

2. Відібрати з навчальної літератури приклади досвіду роботи соціального педагога в школі, установах додаткового спрямування учнів на освіту та інтернатах.

Література:

1. Василенко О.М. Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти / О.М. Василенко, А.О. Малько. – Х.: Крок, 2003. – 128 с.

2. Дубровина І.В. Школьная психологическая служба / И.В. Дубровина. – М., 1991. – 232 с.

3. Духовні потреби дітей України: монографія / за ред. Ж.В. Петровича. – К.: Видавничий дім “Калита”, 2005. – 108 с.

ПРЕДМЕТ ТА ЗАВДАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СУЧАСНІЙ ОСВІТНІЙ ПАРАДИГМІ

4. Зверєва І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика. – К.: Правда Ярославичів, 1998. – 520 с.

5. Карпенко О.Г. Соціальний працівник: деякі аспекти професійної підготовки: навч.-метод. посіб. / О.Г. Карпенко. – К.: ДІРСМ, 2007. – 144 с.

6. Карпенко О.Г. Професійне становлення соціального працівника: навчально-методичний посібник / Олена Гергіївна Карпенко. – К.: ДЦССМ, 2004. – 164 с.

7. Карпенко О.Г. Професійно-статутна характеристика соціального працівника / О.Г. Карпенко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2005. – №2. – С. 54 – 60.

8. Мудрик А.В. Общение как фактор воспитания школьников / А.В. Мудрик. – М.: Педагогика, 1984. – 111 с.

9. Соціальна педагогіка: підручник / за ред. Капської А.Й. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 468 с.

10. Формування здорового способу життя молоді: навчально-методичний для працівників соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді / за ред. О.О. Яременко, О.Г. Карпенко. – К.: Укр. Укр. Ін-т соціал. досліджень, 2005. – Кн. 13. – 116 с.

Тема 4. Соціальний педагог в системі реабілітаційної служби для дітей та підлітків.

Мета: розглянути особливості роботи установ соціальної профілактики та реабілітації дітей і підлітків.

Питання, винесені на обговорення:

1. Принципи побудови та структура служби допомоги дитині та підліткам.

2. Профілактика соціальних відхилень та технологій соціальної реабілітації і корекції.

3. Модель і механізм функціонування реабілітаційної служби.

4. Види та способи реабілітації дітей та підлітків.

Завдання для самостійної роботи:

1. На основі аналізу навчальної літератури скласти узагальнювальну таблицю установ соціальної профілактики та реабілітації за такими характеристиками:

- тип установи;
- контингент дітей;
- мета діяльності;
- основні напрями роботи;
- характерні особливості діяльності.

Література:

1. Карпенко О.Г. Робота центрів соціально-педагогічної реабілітації та спеціалізованих служб з дітьми, які мають функціональні обмеження /

О.Г. Карпенко // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003. – №4. – С. 150 – 161.

2. Максименко К.С. Психічні стани підлітків у контексті проблем сучасної педагогічної практики / К.С. Максименко // Практична психологія та соціальна робота. – 2001. – № 4. – С. 36 – 39.

3. Організація і технології соціальної роботи з дітьми вулиці / за заг. ред. А.Й. Капської. – К.: Інтернаціональний Союз. Ліга соціальних працівників України, 2003. – 260 с.

4. Соціальна робота. Книга 1: Технології соціальної роботи: сутність і класифікація. – УДЦССМ. – 2001. – 287 с.

5. Соціальна робота та реабілітаційна педагогіка на порозі ХХІ століття / укл. Зверєва І.Д., Лактіонова Г.М., Єрмаков І.Г. – ІнфоДРУК, 1998. – 32 с.

6. Створення і діяльність кризових центрів для бездоглядних і безпритульних дітей / за ред. проф. А.Й. Капської. – К.: Видавничий дім “Калита”, 2005. – 104 с.

7. Технології соціально-педагогічної роботи: навч. посібник. – К., 2000. – 372 с.

8. Толстоухова С.В. Характер послуг центрів соціальних служб для молоді та їх масштаби / С.В. Толстоухова // Діяльність центрів соціальних служб для молоді України: сучасний стан і перспективи розвитку. – К.: Академпрес, 1999. – С. 10 – 20.

9. Фіцула М.М. Правове виховання учнів: метод. посіб. / М.М. Фіцула. – К.: ІЗМН, 1997. – 148 с.

10. Янченко Т. Соціально-педагогічна підтримка дітей у творчій спадщині В. Сухомлинського // Педагогічні ідеї В.О. Сухомлинського: погляд крізь роки: Збірник наукових статей / Заг. ред. С.В. Завацький, С.Я. Суярко. – Чернігів: ЦНТІ, 2004. – С. 83 – 85.

Структурно-функціональна модель практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів передбачає групову навчальну діяльність магістрів як фактор соціалізації, умову соціально-психологічного структурування академічної групи. Самостійна робота в мікрогрупах як пролонгована, професійно спрямована форма групового навчання надає додаткові можливості щодо підвищення результативності навчальної діяльності студентів шляхом моделювання майбутньої професійної діяльності, делегування викладачем управлінських функцій підгрупам студентів при організації і проведенні семінарських занять; розгорнутої системи контролю й оцінювання навчання. Групова навчальна діяльність, побудована на врахуванні

ПОСТАТЬ НАСТАВНИКА У ВИХОВНІЙ ТРАДИЦІЇ АНТИЧНОСТІ

взаємозв'язків її соціально-психологічних і дидактичних умов, підвищує результативність навчальної діяльності магістрів у процесі вивчення психолого-педагогічних дисциплін.

Сучасні орієнтири розвитку соціокультурної й освітньої сфер вимагають теоретичної систематизації об'єктивних знань та розробки науково обґрунтованих технологій трансформування соціально-виховної дійсності. Теоретико-методологічні засади розвитку соціальної педагогіки, формування професійно спрямованих працівників соціальної сфери

визначаються потребами перетворення соціальної педагогіки індустріальної доби на глобально-соціальну галузь педагогіки інформаційної епохи.

У сучасній освітній парадигмі провідного значення набуває структурно-функціональна модель практичної підготовки соціальних педагогів: створення технологій координації виховних зусиль усіх соціокультурних сфер країни, розробка та реалізація моделі вітчизняного національного міжвідомчого соціально-педагогічного центру, моделі соціально-педагогічної діяльності у ВНЗ.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2010

УДК 37.011.3-051 "652"

Юрій Левченко, аспірант кафедри соціальної і корекційної педагогіки
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка

ПОСТАТЬ НАСТАВНИКА У ВИХОВНІЙ ТРАДИЦІЇ АНТИЧНОСТІ

У статті на основі аналізу педагогічної спадщини античних мислителів з'ясовано сутність і призначення вчителя-наставника та розкрито комплекс його професійних навичок й особистих якостей.

Ключові слова: виховання, учитель, моральні якості, навчання, наставник, освіта, особистий приклад, чеснота.

В статье на основе анализа педагогического наследия античных мыслителей раскрывается сущность и назначение учителя-наставника, рассматривается комплекс его профессиональных навыков и личных качеств.

Ключевые слова: воспитание, добродетель, личный пример, моральные качества, образование, обучение, наставник, учитель.

The article reveals the essence and function of the tutor on the basis of analysis of pedagogical heritage of the ancient thinkers. The complex of his professional skills and personal qualities are considered here.

Key words: education (upbringing), teacher, moral qualities, teaching, tutor, personal example, honesty.

Постановка проблеми. Падіння престижності педагогічних спеціальностей у нинішніх складних соціально-економічних і культурних умовах розвитку суспільства зумовило й занепад авторитетності професії вчителя, наставника-педагога. Упродовж історичного розвитку людства від майстерності особистих якостей вчителя-наставника залежало майбутнє кожної людини. Він був не лише прикладом для наслідування, а й порадиником і другом, моральним і духовним наставником. Змінювалися й продовжують змінюватися вимоги до постаті вчителя-наставника. Вони стосуються не лише професійних педагогічних навичок і майстерності, але й подальшого удосконалення особистісних якостей

педагога-наставника, які ґрунтуються на загальнолюдських чеснотах.

Сьогодні продовжуються наукові розробки та дискусії щодо покращення якості освіти підростаючого покоління, де провідна роль належить наставнику-педагогу, його професіоналізму та особистим якостям.

З огляду на це, доцільним, на нашу думку, є звернення до історико-педагогічного досвіду діяльності вчителя-наставника, зокрема великий інтерес викликає титанічна праця педагогів-мислителів доби Античності з даної проблеми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема професійної та загальнопедагогічної підготовки вчителя представлена у працях О. Абдуліної, А. Бойко, Б. Года, В. Євдокимова,